

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

EENIGE HEDENDAAGSCHE VRAAGSTUKKEN VAN INTERNATIONAAL RECHT

Conferentie der International Law Association. — Cambridge 1946

De International Law Association (I. L. A.) heeft, onder het voorzitterschap van Lord Justice Porter, op het dagorde van hare in Augustus te Cambridge gehouden vergadering — de eerste sedert deze van 1938 te Amsterdam — een reeks punten ingeschreven, waarvan een kort overzicht een denkbeeld weergeeft van de richting en uitbreiding door het Internationaal Recht genomen sedert den laatsten wereldoorlog en de eruit volgende omwenteling der gedachten.

* * *

I. — Op het terrein van het Volkenrecht be-
kommeren zich nu de rechtsgeleerden met de
bepaalde problema's uit de studie der Charta
der Vereenigde Naties, daar waar voorheen de
juristen de bespreking alleen van zulke kwes-
ties door gevolmachtigden der volkeren, nog
moesten aanzien als een te bereiken ideaal.

De draagwijdte der Charta der Vereenigde
Naties en hare structuur werden door Prof. de
la Pradelle in het licht gesteld. De mensch, zegt
hij, heeft nu een rechtstreeksch Recht veroverd
dat zelfs de rechten en plichten der staten voor-
afgaat, derwijze dat de mensch niet meer aan
den staat ondergeschikt is, maar integendeel
dat de staat aan den mensch ondergeschikt
wordt. De rechten, waarvan hier sprake, zijn
niet in de inwendige wetgevingen te vinden. Zij
liggen in de erkenning der menschelijke per-
soonlijkheid en het ras; beide moeten evenals
de nationaliteit ongeschonden blijven. De

mensch moet, dank zij eene wereldorganisatie,
tegen zijn eigen staat beschermd worden; hij
mag aanspraak maken op gerechtigheid, op
lichamelijke vrijheid en vrijheid van denken en
van verkeer. Het recht op arbeid moet hem ook
toegekend worden; het eigendomsrecht zal hem
worden gewaarborgd, alhoewel de uitgestrekt-
heid ervan van staat tot staat mag verschillen.
Het daarstellen van deze grondrechten staat
in eng verband met de toestanden van vrede of
oorlog en met den eerbied van eenieder voor de
internationale openbare orde. Onderscheid tus-
schen macht, misbruik van macht en wet wordt
hier meer dan ooit vereischt, zoo niet zou de
toepassing der groote fundamenteele principes
nooit in het werk kunnen gesteld worden.

* * *

Bij toepassing dezer internationale grondwet
hebben de nieuwe organisaties zich te bekom-
meren om een verschijnsel, waarop bijzonder de
aandacht getrokken werd tengevolge van den
oorlog die nu geëindigd is : nl. de vernieling,
zoowel op biologisch als op cultureel gebied,
van gansche bevolkingen, van nationale, raciale
en godsdienstige groepeerings. De Deutsche
methodes zijn nu al te wel gekend. Indien de
maatschappij bescherming zoek tegen zulke
misdaden tegenover private personen, dan dient
er ingegrepen te worden tegen den « moord en
de vernieling van duizenden wezens ».

M. Raphaël Lemkin, Raadsheer bij het Ministerie van Oorlog der Vereenigde Staten, heeft voor de I.L.A. een verslag uitgebracht onder den titel van « Proposed Changes in the United Nations Charter ». Deze rechtsgeleerde komt tot de conclusie, dat een nieuw juridisch concept, te weten « genocide » (van het Latijn « gens » of het Grieksch « genos » en het suffixe « cide », inhoudende het begrip van « dooden ») voortaan dient aangenomen te worden. Het woord zal aldus rang nemen in de familie der Fransche woorden tyranicide, homicide of parricide. De « genocide » is dus de misdaad bestaande uit de vernieling van nationale, raciale of godsdienstige groepeeringsen. Zulke misdaad is niet meer van louter nationaal belang, maar is van zulken omvang, dat de internationale maatschappij er tegen ingaan moet, omdat de dader een staat zal zijn en dat de andere staten zulke praktijken moeten afkeuren. De Vereenigde Staten hebben destijds de regeering der Tsaren van Rusland en van Roemenië verloorchend, toen de pogroms werden ingericht. Verdragen der minderheden werden ondertekend door bemiddeling van den Volkenbond, reeds na den eersten wereldoorlog, om de burgers van andere landen tegen hunne eigen regeeringen te beschermen. Het Protocol der 8e Internationale Conferentie der Vereenigde Amerikaansche Staten laat kennen, dat alle persecutie om beschouwingen van ras of godsdienst ondernomen, regelrecht tegen het politico-gerechtig systeem van Amerika indruischt.

Eindelijk, zooals hierboven gezegd, beschermt de Charta der Vereenigde Naties op internationaal gebied de elementaire rechten van den mensch, er bijvoegende dat de miskennis ervan het gansche menschedom aangaat.

De misdaad « genocide » is begrepen in de beschuldigingsakte der bijzonderste oorlogsmisdadigers te Nurenberg, als delictum juris gentium. Op grond der hier samengevatte beschouwingen, stelt M. Lemkin voor, dat de Vereenigde Naties, samen met andere daartoe uitgenoodigden, een definitief internationaal verdrag zouden ondertekenen, waarvan hij trouwens de hoofdclausulen heeft voorbereid. (1)

* * *

Bijzonder wordt de aandacht gevestigd op het uitwerksel der Charta op het statuut van *neutraliteit* en de verdragen van Den Haag en Genève.

Luidens artikels 41, 42, 43 en 45 der Charta,

zijn de 52 te San-Francisco aan de vereeniging aangesloten staten er toe gehouden, ter wille van de internationale solidariteit, af te zien van de neutraliteit en aan de sancties deel te nemen, tenzij een conventie van neutraliteit hun uitdrukkelijk een recht van onthouding toekent. De groote staten zijn voor de enge toepassing dezer regels en gaan zoover dat zij de niet-aangesloten staten tot deelneming willen kunnen dwingen, terwijl de kleinere hun stem laten hooren en pleiten in het voordeel hunner vrijheid van neutraliteit.

Prof. Eugène Borel, der Universiteit van Genève, heeft een verslag namens de Zwitsersche groep van I.L.A. medegedeeld, waarin aan den bijzonderen toestand van zijn land wordt herinnerd, namelijk de akte van 20 November 1815, die aan Zwitserland de eeuwigdurende neutraliteit toekent ter wille van den vrede. Deze internationale verbintenis dient behouden te blijven.

Of nu de nieuwe organisatie der volkeren zal beslissen dat zij eventueel tot den dwang mag overgaan tegenover neutralen of kleinere, om ze, tegen hun wil in, te verplichten in oorlog te treden, blijft nog af te wachten, en of zulk ontwerp door eenieder zal bijgetreden worden is ook nog te zien. De debatten der Vredesconferentie van Parijs schijnen wel onder deze tegenstelling in het algemeen te lijden.

Een voor ons land belangrijk koloniaal vraagstuk werd te Cambridge behandeld door Prof. Paul Coppens, der Universiteit van Leuven. Het betreft het regiem der bevolkingen die zich nog niet zelf besturen en de studie van het internationaal regiem van voogdij. De Charta van San-Francisco heeft er zich toe bepaald (o.m. in artikels 73 en volgende), hierover eenige algemeene principen vast te stellen en aldus is het dat onder de leiding van Prof. Coppens de Belgo-Luxemburgsche sectie der I.L.A. de praktische middelen heeft onderzocht die als grond eener internationale wetgeving zouden kunnen dienen. Daartoe is een volledige studie van elk grondgebied, uit sociaal en politiek oogpunt, vereischt. Er valt na te gaan in welke mate deze bevolkingen de vrijheid kunnen genieten en tot waar, in hun belang, de raad van voogdij hen mag leiden. Het leven dezer bevolkingen, zooals Ruanda-Urundi en Tanganyika, dient grondig onderzocht te worden en deze studie stuit op een reeks moeilijkheden: primitieve tradities, wanorde op gezondheids- of moreel gebied, barbaarsche practijken. Het Trusteeship zal dus

voorzichtig moeten te werk gaan en alvorens tot de ontvoogding dezer bevolking over te gaan, zien of de vereischten daartoe, welke reeds door de Cour Permanente des Mandats in Juni 1931 opgesomd werden, vereenigd zijn.

Op het gegeven oogenblik zouden de bevolkingen zich dan over hun wenschen uiten door eene volksstemming, en dit alles zonder de controleerende naties tegen te werken. Een zeer duidelijk plan werd desaangaande door Prof. Copen's voorgesteld en werd door het uitvoerend comité van I.L.A. in aanmerking genomen.

* * *

De Belgo-Luxemburgsche sectie heeft een tweede verslag voorgelegd onder de leiding van Prof. Henri Rolin, der Universiteit van Brussel, maar voorgedragen door M. Jean Marie Deleuze, assistent bij deze Universiteit. Het onderwerp bestaat in een kritiek der stemmingsproceduur der Algemeene Vergadering en van den Raad van Veiligheid der Organisatie der Vereenigde Naties. Zooals men weet bezit de Algemeene Vergadering slechts een recht van discussie en aanbeveling, terwijl de Charta alle macht verleent aan den Raad van Veiligheid, waar het recht van veto in feite aan de groote mogendheden alleen een monopolium van leiding der internationale zaken toekent (art. 18, 67 en 69 van de Charta).

De verslaggever stelt de noodige wijzigingen voor, om tot meer evenwicht en harmonie in de regeling der belangen en verantwoordelijkheden der staten te komen. Daarom wordt aanbevolen een proportioneel stemrecht te verleen aan de naties, in evenredigheid b.v. met hunne financieele contributie, of met het belang dat zij bezitten in het onderwerp waarover de stemming draagt. In andere internationale vereenigingen, vooral op economisch gebied, werd deze proceduur met goede resultaten gevolgd.

* * *

Dr J. A. Van Hamel, van Den Haag, bracht een verslag uit over de methoden om den oorlogsgeest van de aanvallende naties uit te roeien. Nederlaag op militair gebied is op zich zelf geen voldoende geneesmiddel; aggressieve gevoelens worden zeer dikwijls opgehitst door deze nederlaag; ook alle maatregelen van ontwapening zijn nog ondoeltreffend en brachten in het verleden niets dan mislukking mede. Daarom moeten de methoden elders gevonden worden. Wel zeker kunnen strenge strafrechte-

lijke wetgevingen uitgevaardigd worden tegen alle bedrijvigheid die van aard is om twist en aanvalslust tusschen de volkeren te verwekken. Er wordt gevraagd dat een commissie een meer bepaald Codex zou opstellen, dat onder toezicht van afgevaardigden van O.V.N. zou in voege treden. Meerdere van deze nieuwe bepalingen zouden een preventief karakter hebben. Het domein der actie zou zich uitstrekken tot scholen, pers, radio, propaganda voor heropvoeding. Aldus zou misschien een nieuwe geest van zelfbeheersching, van plichtsbefef, tegenover een gezonde en vredevolle internationale samenleving geboren worden, en zou de aggressieve drift worden ontworteld.

* * *

II. — In het domein van het *internationaal privaatrecht* :

Een memorandum van Mr William Latey, voorzitter van het comité voor de studie van bevoegdheid en erkenning in zake echtscheiding en nietigheid van huwelijk, stelt de toestanden in het licht, die meer en meer ingewikkeld worden terwille van de talrijke huwelijken en echtscheidingen in alle landen tusschen personen van verschillende nationaliteiten. Eene eerste vaststelling is dat men moet verzaken aan het inzicht om tot een geunificeerde bevoegdheid te geraken : de verschillen van wetgeving onder alle staten zijn te menigvuldig. De eenige regeling die zonder vele bezwaren kan opgenomen worden in een internationaal verdrag is het principieel, dat een echtscheiding, uitgesproken door eene in iederen aangesloten staat bevoegde rechtbank, zou erkend worden door de andere staten, waar dan een vonnis of bevel van geldigheid zal aangevraagd worden. Dit vonnis zal uitgesproken worden in het land a) waar een der echtelieden gehuisvest is, of b) waarvan een der echtelieden de nationaliteit bezit, volgens de *lex fori*, of c) in het land waar het huwelijk werd gesloten, of d) in het land waar een der partijen gewoond heeft gedurende drie op de vier jaar vóór de vordering in echtscheiding, en e) in geval van nietigheid, waar een der partijen gedurende één jaar op de achttien laatste maanden vóór de inleiding van den eisch gewoond heeft. Dit waren de « *recommendations* », aangenomen door de conferentie van I.L.A. te Oxford in 1932.

De Britsche rechtsleer komt nochtans reeds tot een zekere eenheid van bevoegdheid voor de staten van de Dominions en dit in de « *Indian*

and Colonial Divorce Jurisdiction acts » 1926 en 1940.

Prof. Gutteridge, in het « British Year Book of International Law » (1938) en Prof. Cheshire (Law quarterly Review, October 1945) heeft het volgende voorstel gedaan : « Een vonnis van echtscheiding, gevelde tusschen partijen door eene rechtbank van het land waar zij gehuisvest zijn, zal als geldig in Engeland aangenomen worden op voorwaarde dat de redenen van echtscheiding door de persoonlijke wet aangenomen zijn en dat de twee partijen onder de bevoegdheid vielen van de rechtbank. » Mr W. Lattey geeft hiervan een voorbeeld : een geboren Amerikaansche vrouw, gehuwd met een Britschen man, wenscht de echtscheiding te bekomen. Wendt zij zich tot de rechtbank van den staat New-York, dan zal er geene moeilijkheid zijn om de Engelsche wet op de echtscheiding toe te passen; ten andere, moest zij zich wenden tot de rechtbank van den staat Nevada (Reno) b.v., dan is er kans dat wel de Amerikaansche wet zou toegepast worden. Maar indien de Amerikaansche rechtbank nauwkeurig de Engelsche wet zou toepassen, dan zou het zelfs niet noodig zijn zulk lang termijn van huisvesting op te leggen, zooals voorgesteld in de aanbeveling aan de I.L.A. Een jaar huisvesting vóór de inleiding der zaak zou passen. Deze motie heeft als vertrekpunt, zooals alle Angelsaksische stelsels, het principie van huisvesting der partijen, terwijl andere landen veel meer het principie der persoonlijke wet toepassen. In Zwitserland verleent de wet het recht aan ieder Zwitser, gehuisvest in het buitenland, een eisch tot echtscheiding in te leiden vóór de rechtbank van zijn geboorteplaats. De Fransche sectie van I.L.A. heeft gedrukt op de toepassing in Frankrijk der « loi personnelle » en op het feit dat de Rechtbank voortgaat met de Conventie van Den Haag van 12 Juni 1902 toe te passen, alhoewel deze opgezegd werd sedert 12 November 1920.

Er valt te onderlijnen dat het Britsche systeem alle maatregelen treft tegen de echtscheidingen berustende op bedrieglijke verstandhouding. De Fransche sectie der I.L.A. heeft voorgesteld dat het wanbedrijf van familie-verlating op het internationaal plan zou erkend worden. Men zou aldus beletten dat een huisvader naar het buitenland vluchtende, zich zou onttrekken aan zijn plichten tegenover vrouw en kinderen en aan de in zijn land uitgesproken vonnissen zou ontsnappen. De juristen van alle

landen hebben dit voorstel gesteund en het ware wenschelijk dat in het domein der practijk zoo haast mogelijk een internationaal verdrag over het onderwerp zou kunnen tot stand komen.

* * *

De Belgo-Luxemburgsche sectie heeft onder voorzitterschap van Mr Van Ryn, advocaat bij het Hof van Verbreking van België en Professor aan de Hoogeschool van Brussel, een wensch voorgesteld, op verslag van Mr Paul Sasse, advocaat te Brussel, betreffende een ontwerp van geunificeerde wet over den *Internationalen Verkoop van Roerende Goederen*.

In 1930 heeft het Internationaal Instituut te Rome voor de Unificatie van het Privaat Recht, een comité samengesteld gelast met het voorbereiden van een voorontwerp van internationale wet op den verkoop.

De werkzaamheden eindigden in 1940 en de besluiten en ontwerpen werden reeds door bemiddeling van den Volkenbond aan de regeringen der belanghebbende staten overgemaakt.

Maar een eerste vraag stelt zich : zal de internationale wet gansch voldoen aan de noodwendigheden van den internationalen handel en zal er geen oneenigheid ontstaan over principen?

Is het niet verkieslijker model contracten op te stellen waarvan de partijen uit vrije beweging gebruik zouden maken in alle landen? Om deze vraag te beantwoorden is het noodzakelijk dat eene Internationale Commissie, samengesteld uit juristen maar waaraan vertegenwoordigers van den internationalen handel zouden deelnemen, een onderzoek zou instellen. De consultatie van de zakenmiddens werd tot heden verwaarloosd en deze leemte moet dus gevuld worden.

Als bijvoegsel tot de ontwerpen van het Internationaal Instituut van Rome zou de kwestie der Letters of Trust moeten besproken en geregeld worden. Deze « letters » bestaan uit certificaten vaststellende dat een handelaar die b.v. koopwaren heeft aangekocht, het recht heeft zich er in het bezit van te laten stellen mits de documenten te lichten. Zulk handelsinstrument uitgegeven door de banken met of zonder publiciteit zou den internationalen handel zeer vergemakkelijken.

* * *

Prof. Dr J. Offerhaus der Universiteit van Amsterdam heeft een uitgebreide ontleding

van verschillende staten over de vorming der contracten ontstaan. Oneindige moeilijkheden spruiten voort uit de uiteenlopende opvattingen over de bestanddeelen van een in vorming zijnde contract: bekwaamheid, aanbod en aanneming, formaliteiten, bewijsmiddelen, geldigheid. In al deze gevallen stelt zich de vraag of de wet van een der partijen, of de wet der plaats waar de overeenkomst gesloten is, of de wet der plaats waar zij moet uitgevoerd worden, dient toegepast. Een ernstige strekking is waar te nemen ten voordeele der *lex loci contractus*.

Fel wordt er gediscussieerd over het punt te weten tot hoever de autonomie der partijen mag gaan. In sommige gevallen schijnt het opvallend dat de wet van dat land moet toegepast worden, waarin de reden van bestaan of het voorwerp van het contract hoofdzakelijk gevonden worden, of waar de meest typische en kenmerkende uitvoering zal geschieden. Deze oplossing is veel billijker dan deze die de nationaliteit van een contract wil doen afhangen van het aanbod en de aanneming, hetgeen toch dikwijls, — b.v. voor de contracten gevormd door correspondentie, — op verdichtels berust.

Voor wat de formaliteiten van het contract betreft, zal het principieel der « *lex loci actus* » het minst te betwisten vallen en Prof. Offerhaus herinnert aan de woorden van Boullenois « *L'acte juridique est un enfant citoyen du lieu où il est né et qui doit être vêtu à la manière du pays* ».

Daar in Frankrijk en Engeland de partijen naast de « *Proper law* » ook de *lex loci* mogen volgen, had een Hollander woonachtig in Engeland, eene gift in den engelschen vorm gedaan aan een Hollander wonende in Holland. De Hoge Raad der Nederlanden maakte in 1942 toepassing der engelsche wet, deze zijnde de *lex causae*. Daarvoor moest het Hof het principieel der woonst aannemen en van haar traditioneel principieel van nationaliteit afwijken.

Vroegere conferenties, zooals deze van 1900, waar M. Roguin het principieel « *locus regit actum* » voorstelde, en het Institut de Droit comparé in 1927 deden dergelijke aanbevelingen.

De verslaggever besluit met te zeggen: a) dat geen internationale overeenkomsten met eenig nut zouden kunnen slaan op de vorming van contracten wat aangaat de bekwaam-

heid, de dwaling of onwettigheid; de wet van de plaats regelt dit alles; b) voor het aanbod en de aanneming dient de wet der woonst der twee partijen geëerbiedigd te worden, zooniet is er geen toestemming; c) voor de formaliteiten van gegeven contracten is de wet der overeenkomst zoowel als de *lex loci* toe te passen.

Het belangrijk vraagstuk der *Internationale Arbitrageregelen* werd opnieuw besproken in het kader der clausulen der internationale contracten. Wij verwijzen naar de te Amsterdam in 1938 voorgestelde oplossingen. 2)

Sir Linden Macassey heeft te kennen gegeven dat de kwestie sedertdien heel wat vooruitgang heeft gemaakt in de Vereenigde Staten, vooral op het initiatief der Internationale Handelskamers. Eene vereeniging American Arbitration Association van 10.000 zakenlieden heeft voor doel alle geschillen door Scheidsrechters te laten beslechten onder den United States Arbitration Act. Deze organisatie verschilt in haren geest van de continentale conceptie. De scheidsrechterlijke vonnissen zijn niet gemotiveerd. Het Instituut te Rome heeft in 1938 drie modellen van arbitrageclausulen voorbereid; deze werden in 1943 vernieuwd. De wensch wordt uitgedrukt door de Angel-Saksische secties, dat een internationale conventie een internationale organisatie van Toezicht zou instellen, die de toepassing der arbitrageregelen zou volgen en nagaan of de scheidsrechters wel de wet van het contract of de wet gekozen door de partijen toepassen.

* * *

De *Fabrieksmerken* maakten ook het onderwerp eener discussie.

Dan wanneer vele besproken onderwerpen op internationaal gebied pas ter wereld komen, mag men zeggen dat, door het feit zelf dat het Fabriekmerk essentieel eene internationale functie bekleedt, dit onderwerp reeds aanleiding gegeven heeft tot eene volledige internationale regeling. De verdragen van Parijs en Madrid, de internationale registratie te Bern zijn zoo vele stappen vooruit naar de vestiging van een wereldfabriekmerk.

Nochtans zijn er nog verschillen van opvatting in de vereenigde naties: nl. tusschen het aanwijzend karakter of het toewijzend karakter van het merk. Sedert de nederlaag van Duitschland, waar het toewijzend systeem meestal in voege was, is het oogenblik gekomen om in een internationaal verdrag het aanwijzend systeem in voege te brengen. Zooals het nochtans het

geval was voor de geunificeerde wetten op wissels en checks, moet een plaats opengelaten worden voor lichte wijzigingen in het kader der nationale wet.

* * *

Het uitvoerend Comité van I.L.A. zal in zijne volgende vergaderingen en werkzaamheden al deze studies en wenschen in overweging nemen voor het opstellen van het Jaarboek en voor de Notas en verslagen, die, — laat het ons hopen —, door zijn zorgen de docu-

mentatie der Internationale Instellingen en bevoegde afgevaardigden zullen volledigen en hunne werkzaamheden en raadplegingen zullen bevorderen ter wille van den Wereldvrede.

CH. BOELENS.

(1) Meer bijzonderheden over het begrip « genocide » zijn te vinden in de volgende publicaties van den schrijver : « Axis Rule in occupied Europe »: Carnegie Endowment for International Peace, Washington, 1944; « Genocide » — International Crisis : Free World, New York, Avril 1945; The American Scholar, New York, Maart 1946; « Les Actes créant un Danger Interstatique », Pedone, Paris, 1935; zie ook « Genocide » door Francis Bower in The Nineteenth Century and After, Londen, November 1945; Robert Borel, « Le Genocide » in Le Monde, Paris, 5 December 1945.

(2) Zie Rechtskundig Weekblad, 22 September 1938, nr 2.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1^e Kamer. — 26 September 1946.

Voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Cocqeu des Mottes.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

ARBEIDSONGEVAL. — AANRIJDING DOOR WAGEN VAN OORLOGVOEREND LAND. — OP ZICHZELF GEEN OORLOGSFEIT. — SOEVEREINE BESLISSING VAN DEN RECHTER TEN GRONDE.

De omstandigheid dat een ongeval zich heeft voorgedaan tengevolge van een aanrijding met een voertuig bestuurd door een soldaat van het vijandelijk leger, vormt op zichzelf geenszins het bewijs dat het ongeval als een oorlogsfeit zou moeten beschouwd worden. De Rechter, die oordeelt ten gronde, beslist soeverein of het een gewoon arbeidsongeval geldt ofwel een oorlogsfeit.

N. V. Belgische Maatschappij van Algemeene Verzekeringen op het Leven t./ Matthys.

Het Hof,

Gehoord Raadsheer de Cocquéau des Mottes in zijn verslag en op de conclusie van den Heer R. Janssens de Bisthoven, Advocaat generaal;

Gelet op het bestreden vonnis op 21 October 1942 gewezen door de Rechtbank van Eersten Aanleg te Gent zetelend in graad van hooger beroep;

Over het middel : schending, van artikel 97 der Grondwet, artikelen 19 der wet dd. 11 Juni 1874 op de verzekeringen, 1, 15 laatste alinea, 25 der wet dd. 24 December 1903 op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, 1134, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis beslist heeft dat het ongeval, waarvan verweerder het slachtoffer is geweest, voorgekomen is door het feit van de uitvoering der arbeidsovereenkomst, omdat de omstandigheid dat verweerder aangereden is geworden door een wagen van een oorlogvoerend leger niet volstaat om het ongeval te beschouwen als het gevolg van een geval van overmacht vermits uit de voorbereidende werken der wet van 24 De-

cember 1903 blijkt dat de bedoeling van den wetgever is geweest alleen de oorlogsfeiten, die de kenteekenen vertoonen van gevallen van overmacht en diensvolgens eigenlijk krijgsvaardigheden zijn aan de toepassing er van te onttrekken;

doordat het bestreden vonnis beslist heeft dat artikel 19 der wet dd. 11 Juni 1874 niet van toepassing is in zake arbeidsongevallen daar de wet van 24 December 1903 een wettelijke derogatie aan de algemeene wet op de verzekeringen uitmaakt vermits door art. 25 al. 2 bepaald wordt dat het slachtoffer of zijn rechthebbenden in alle geval een rechtstreeksche vordering hebben tegen den verzekeraar van den werkgever zoodat deze tot vergoeding gehouden is en de verzekeringsmaatschappij steeds kan worden aangesproken;

doordat, het vonnis eindelijk beslist heeft dat aan art. 19 der wet van 11 Juni 1874 contractueel werd gederogeed vermits, luidens de termen van de polis, aanlegster tot betaling gehouden is in al de gevallen waarin het bedrijfshoofd te verantwoorden heeft, dus zoodra wordt aangenomen dat een arbeidsongeval zich heeft voorgedaan,

dan wanneer het ongeval niet voorgekomen is door het feit van de uitvoering der arbeidsovereenkomst doch te wijten is aan een oorlogsfeit, in den breedten zin van deze woorden, en, diensvolgens aan een geval van overmacht,

dan wanneer artikel 19 der wet dd. 11 Juni 1874, dat voorkomt in den titel X van het Wetboek van Koophandel over de verzekeringen in het algemeen, van toepassing is op al de verzekeringen, inbegrepen deze betreffende arbeidsongevallen,

dan wanneer, indien men aanneemt dat die beschikking op deze laatste niet van toepassing is, het ongeval nochtans geen aanleiding zou geven tot schadeloosstelling van wege de verzekeringsmaatschappij vermits er geen sprake is van een arbeidsongeval,

dan wanneer artikel 25 alinea 2 geen ander draagwijdte heeft dan den verzekeraar te beletten jegens het slachtoffer gewag te maken van een oorzaak van verval van den werkgever, en als doel heeft de toepassing van artikel 15 laatste alinea van gezegde wet te verzekeren.

dan wanneer de polis geenszins gederogeerd heeft aan artikel 19 der wet dd. 11 Juni 1874 en dat overigens de verzekeringsmaatschappij, naar den ingeroepen tekst zelf, tot betaling der vergoeding slechts gehouden is in geval het bedrijfshoofd verantwoordelijk is, wat voorzeker niet het geval in de zaak is :

Overwegende dat het middel aan het bestreden vonnis verwijt aangenomen te hebben dat de door den verweerder ondergane schade voortspuit uit een arbeidsongeval, en, bijgevolg, gedekt was door de verzekering, dan wanneer het had moeten erkennen dat ze aan een oorlogsfeit te wijten was, risico uitgesloten zoowel door de wet van 24 December 1903, als door de verzekeringsovereenkomst;

Overwegende dat de rechter over den grond, de feiten der zaak op soevereine wijze beoordeelende, vaststelt dat het ongeval overkomen is in den loop van den arbeid en ten gevolge van de uitvoering der arbeidsovereenkomst;

Overwegende dat dit dubbel element het arbeidsongeval kenmerkt (wet van 24 December 1903);

Overwegende dat de aanlegster, om te bewijzen dat het ongeval niet ten gevolge van de uitvoering der arbeidsovereenkomst overkomen is, de omstandigheid inroept dat de aanrijding zich voorgedaan heeft met een door een soldaat van het vijandelijk leger bestuurd voertuig;

Overwegende dat het bestreden vonnis te recht beslist dat deze omstandigheid op zichzelf niet volstaat om van het arbeidsongeval een oorlogsfeit te maken; dat bovendien, blijkens de vaststellingen van den rechter, verweerder niet het slachtoffer is geweest van een « oorlogsfeit », doch wel een normaal risico van het verkeer heeft ondergaan;

Overwegende dat deze vaststellingen sovereen zijn;

Overwegende dat het bestreden vonnis, de verzekeringsovereenkomst ontleedende, beslist dat, daar het hoofd van de onderneming krachtens de wet van 24 December 1903 gebonden is, de aanlegster, die de verplichtingen van dat hoofd op zich heeft genomen, eveneens gebonden is;

Overwegende dat het middel, voor zoover het tegen deze beslissing de schending inroept van artikel 19 van de wet van 11 Juni 1874 en deze van artikelen 1134, 1319, en 1328 van het Burgerlijk Wetboek, in feite mist; dat het, om staande te houden dat het over een bij de wet en bij overeenkomst uitgesloten risico gaat, op de omstandigheid steunt, waarvan de onjuistheid rechterlijk bewezen is; dat het in de zaak over een oorlogschade en niet over een arbeidsongeval gaat;

Overwegende dus dat het bestreden vonnis, door te statueeren zooals het deed, de in het middel aangeduide teksten niet geschonden heeft;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegster tot de kosten en tot een vergoeding van 150 Fr. jegens den verweerder.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

5^e Kamer. — 4 Juli 1946.

Rechters: MM. Coens, Varlez, Michielsens.

Referendaris: M. Naulaerts.

Pleiters: Mrs R. Vaes, Cannaerts en C. Boelens.

RIVIERBEVRACHTING. — LIGGELD. — GEMENGD KARAKTER. — OVERMACHT NA VERSTRIJKEN VAN LAADTIJD. — ART. 1302 al. 2 BWb.

In den regel loopden de ligdagen onafgebroken door en worden niet geschorst, wanneer na den laadtijd te hebben laten verstrijken, de inlader door overmacht wordt verhinderd vroeger met de lading gereed te zijn. De schipper heeft echter geen aanspraak op liggeld wanneer hijzelf, afgezien van de vertraging van den inlader, alleszins door overmacht verhinderd zou zijn geweest de laadplaats te verlaten of zijne bestemmingsplaats te bereiken, omdat er alsdan geen causaal verband bestaat tusschen de vertraging van den inlader en het door den schipper geleden verlies.

De Kock-Opdebeeck. Schip « ROWLEY » c./
De Grave en Verheyen.

De Rechtbank,

Overwegende, dat bij exploit van 27 Juni 1945 De Kock, schipper van het schip « Rowley », en bij exploit van 15-17 September 1945 A. Op de Beeck, eigenaar van het schip « Rowley », hebben gedagvaard G. De Grave, bevrachter, en de firma Verheyen & Zoon, geadresseerde, ten einde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, te worden veroordeeld om aan de eischers te voldoen Fr. 7584,20 wegens de vracht voor het vervoer van een lading steenkolen van Beeringen naar Antwerpen, en Fr. 19847 wegens 89 ligdagen ad Fr. 223 per dag van 1 September tot 28 November 1944, na aftrek van een voorschot van Fr. 7753,20, met de gerechtelijke interesten en de proceskosten;

Overwegende, dat G. De Grave bij exploit van 20 September 1945 de firma Verheyen & Zoon heeft gedagvaard ten einde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, te worden veroordeeld om hem te vrijwaren tegen het verhaal van A. Op de Beeck, althans om hem te betalen het bedrag zoo ten aanzien van hoofdsom als van interesten en kosten, dat hij veroordeeld zou worden om aan Op de Beeck te voldoen;

Dat die eischen verknocht zijn en dienen te worden gevoegd;

Overwegende, dat vader Verheyen is overleden, doch dat zijn zoon Marcel Verheyen heeft verklaard zich te willen aanzien als zijnde regelmatig gedagvaard;

Dat Marcel Verheyen, reconventioneel eisch doende, heeft gevorderd dat G. De Grave zal worden veroordeeld om hem te betalen alle sommen zoo ten aanzien van hoofdsom als van interesten en kosten, welke hij veroordeeld zou worden om aan Op de Beeck te betalen, althans het geheel bedrag der ligdagen verstreken van 22 September tot 28 November 1944, met de gerechtelijke interesten en de kosten;

Overwegende, dat de eisch ingesteld door den zetschipper De Kock niet ontvankelijk is, omdat de eischer geen eigenaar is van het schip; dat A. Op

de Beeck zijn bewijs van eigendom van het schip « Rowley » heeft voorgelegd, weshalve de eisch in zijn hoofde ontvankelijk is;

Overwegende, dat alléén de vracht betaalbaar werd bedongen te Antwerpen door G. De Grave; dat de vracht integraal werd geregeld; dat G. De Grave als bevrachter niet hoeft in te staan voor het liggeld ten opzichte van den scheepseigenaar, weshalve de eisch van Op de Beeck tegenover de Grave tot betaling van liggeld niet ontvankelijk is;

Overwegende, dat de vraag die partijen verdeeld houdt is, of eischer Op de Beeck aanspraak heeft op liggeld van 1 September tot 28 November 1944;

Dat naar luid van het bevrachtingscontract een termijn van 3 dagen aan den inlander werd toegestaan voor het laden; dat blijkens schriftelijke vermelding op het bevrachtingscontract de schipper zich op 28 Augustus 1944 heeft aangemeld bij de steenkolenmijn; dat derhalve de laadtijd 31 Augustus 1944 verstreek; dat de lading slechts 28 November 1944 werd beëindigd en dat het schip 2 Januari 1945 te Antwerpen aankwam;

Dat de gedaagde Verheyen, de opgegevene data erkennend, onder aanbod de gestelde feiten door getuigen te bewijzen, heeft beweerd, dat de inlaadster door overmacht werd verhinderd vroeger met de lading gereed te zijn, omdat in den loop van Augustus 1944 de brugdeuren van de kolenhaven door sabotage buiten gebruik werden gesteld, wat een aanzienlijke vertraging heeft teweeggebracht in de aankomst der schepen aan de werf, en bovendien omdat van 28 Augustus af de werklieden der kolenmijn door overmacht werden verhinderd zich op hun werk aan te bieden;

Overwegende, dat het buiten gebruik stellen der brugdeuren door de inlaadster niet als een bevrijdende oorzaak kan worden ingeroepen; dat toch 28 Augustus 1944 de kolenmijn aan de gedaagde heeft gemeld: « la mise à quai est demandée pour le 29 août, sauf imprévu »; dat derhalve de inlaadster de alsdan reeds gepleegde sabotage niet kan inroepen als een onvoorziene omstandigheid, vermits zij op 28 Augustus de hieruit voortvloeiende vertraging kende en het schip ter kade niet behoefde te ontbieden, voor een datum waarop zij wist dat de lading niet zou kunnen geschieden;

Dat nu wel mag worden aangenomen, dat het werk aan de steenkolenmijn geruimen tijd werd geschorst sedert de gevechten der bevrijding, doch dat die feiten zich hebben voorgedaan na 1 September 1944, dus na het verstrijken van den laadtijd; dat derhalve het aanbod van gedaagde door getuigen te bewijzen, dat de lading door overmacht werd verhinderd gedurende den laadtijd, kan worden voorbijgegaan, nu de inlaadster Charbonnages de Beeringen zich nooit op dergelijke hindernis heeft beroepen;

Overwegende, dat in den regel de ligdagen onafgebroken doorlopen en niet worden geschorst, wanneer na den laadtijd te hebben laten verstrijken, de inlander door overmacht wordt verhinderd vroeger met de lading gereed te zijn;

Dat echter de vraag is, of de schipper ook aanspraak heeft op liggeld, wanneer na verloop van den laadtijd, niet alléén de inlander, doch ook de schipper door overmacht wordt verhinderd zijn verbintenissen gestand te doen;

Dat, ten deze — bijaldien ook het schip geladen ware geweest op 31 Augustus 1944 — de schipper wellicht reeds op 1 of 2 September de vaart versperd zou hebben gezien en gevaar zou hebben geloopt met zijn schip door de aftrekkende Duitsche troepen in den grond te worden geboord; dat hij in allen gevalle, gezien de langdurige stremming van het verkeer op de waterwegen ingevolge de oorlogsoperaties, de plaats zijner bestemming niet vroeger zou hebben kunnen bereiken dan hij nu heeft gedaan, zoodat de nalatigheid van den inlander hem feitelijk geen de minste schade heeft berokkend, en het misschien aan die nalatigheid is te danken, dat hij zijn schip gaaf heeft behouden;

Overwegende, dat een slaafsche toepassing van het voorschrift van art. 23 van de Wet van 5 Mei 1936, zooals eischer wenscht, tegen recht en billijkheid zou indruischen;

Dat toch het liggeld, zooals het in onze wet werd ingevoerd, een gemengd karakter vertoont en moet worden aangezien als eene vergoeding « sui generis », hebbende zekere trekken én van schaden en interesten én van een vrachtsupplement; (Demeur nr 77)

Dat, indien men het liggeld slechts als een aanvullende vracht beschouwt, zooals zekere Fransche auteurs en zekere Belgische commentator van de Wet van 5 Mei 1936 het leeren, men logisch moet aannemen, dat de ligdagen door overmacht worden geschorst; (de Valroger II nr 698; Desjardins III nr 830; Lyon-Caen & Renault V nr 793; Delahaye nr 192)

Dat evenwel dergelijke verklaring niet vereenigbaar blijkt met de termen van art. 23, die wel is waar enkel uitdrukkelijk de Zon- en feestdagen vermelden, als inbegrepen in de ligdagen, doch stilzwijgend het schorsend karakter van de overmacht uitsluiten;

Overwegende derhalve, dat bij de beoordeeling der onderwerpelijke vraag, het behoort den nadruk te leggen op het karakter van schaden en interesten der ligdagen en de regels van het gemeen recht dien-aangaande voor oogen te houden;

Dat de krachteloosheid der overmacht op den loop der ligdagen is gegrond op de volgende overwegingen: « La loi veut que le batelier soit indemnisé quelles que soient les possibilités de changement; et d'autre part, le risque résultant du retard doit retomber sur celui qui l'impose. (cfr. B. W. » art. 1302) » (Demeur nr 78);

Dat dusdanige overwegingen niet gelden, wanneer de overmacht niet alléén den inlander in het laden, doch ook den schipper in het varen belemmert, en alzoo aan de uitvoering van de wederzijdse verbintenissen der partijen in den weg staat;

Dat toch, naar luid van art. 1302 al. 2 B. W.: « zelfs wanneer de schuldenaar in gebreke is, en indien hij zich voor het toeval niet aansprakelijk heeft gesteld, de verbintenissen niet is, ingeval de zaak eveneens bij den schuldeischer zou te niet » gegaan zijn, ware zij hem geleverd geweest »;

Dat deze regel, uitdrukkelijk geschreven voor de verbintenissen om eene bepaalde zaak te leveren, slechts de bevestiging is van een algemeen billijkheidsregel, die reeds in het Romeinsch recht gelding had (Girard. Droit Romain 7e éd. bl. 685) en ook

op de verbintenissen om iets te doen toepasselijk is;

« Le débiteur en demeure peut se libérer des risques s'il démontre que la chose eût également péri chez le créancier, si elle avait été livrée (art. 1302 al. 2). Ce premier tempérament s'applique aux obligations de donner comme aux obligations de faire... Il était sûrement admis à l'époque de Justinien, peut-être même avant lui. Il se justifie par le fait que la preuve fournie par le débiteur démontre que la sévérité de la loi ne se justifie plus, puisque le créancier aurait, en tout état de cause, supporté le dommage. La faute du débiteur est étrangère à la perte de la chose... » (De Page III nr 84 a; vgl. Planiol & Ripert VII nr 844-1322).

Dat hieruit volgt dat, hoewel de hindernis die het laden onmogelijk heeft gemaakt zich slechts heeft voorgedaan na het verstrijken van den laadtijd, de schipper casu quo geen aanspraak heeft op schaden en interesten, omdat het vaststaat dat, afgezien van de vertraging van de inlaadster, hij alleszins door overmacht verhinderd zou zijn geweest de laadplaats te verlaten of zijne bestemmingsplaats te bereiken, en er bijgevolg geen causaal verband bestaat tusschen de vertraging van den inlader en het door den schipper geleden verlies; (vgl. De Page V nr 131 B² a note (1); nr 202 note (2); II nr 607 1° note (2)).

Dat mitsdien de eisch niet toewijsbaar is;

Overwegende dat alzoo de eisch tot vrijwaring ingesteld door G. De Grave en de eisch in reconventie ingesteld door M. Verheyen zonder voorwerp zijn geworden.

Gezien art. 2, 34 en 40 van de Wet van 15 Juni 1935;

Voegt de 3 samenhangende rechtszaken ingeschreven sub nis 10585, 10848 en 10851 van de algemeene rol;

Verklaart schipper De Kock niet ontvankelijk in zijne vordering en verwijst hem in de kosten;

Verklaart eischer Op de Beeck niet ontvankelijk in zijne vordering tegenover G. De Grave, en niet gegrond in zijne vordering tegenover M. Verheyen; verwijst hem in de kosten; gaat voorbij het door M. Verheyen gedane aanbod van bewijs;

Ontzegt den eisch tot vrijwaring ingesteld door G. De Grave en den eisch in reconventie ingesteld door M. Verheyen; verwijst hen in de hierop gevallen kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

29 April 1946.

Voorzitter : M. Th. Heymans.

Adj. Ref. : M. Drion.

Pleiters : Mrs P. Valvekens en Edg. Van Dessel

AANSPRAKELIJKHEID. — ART. 1385 B.W. — VERSCHRIKKING VAN DIER. — KRUISING VAN TRAM OF AUTO. — VOORZIENBAAR FEIT. — OVERMACHT.

De eigenaar is aansprakelijk voor de schade die door zijn dier wordt veroorzaakt. Opdat hij aan zijn verantwoordelijkheid zou kunnen ontsnappen, moet hij

het geval van overmacht, d.w.z. het onvoorzienbaar feit, bewijzen.

Het kruisen van een tram of auto is geen onvoorzienbaar feit en maakt derhalve geen geval van overmacht uit.

M. Lenaerts t/ J. Massagé.

Aangezien op 31 Januari 1945 de autowagen van eischer op den Ninoofschien steenweg reed; dat het ingespannen paard van verweerder, welk op denzelfden steenweg aankwam, bij het kruisen van de electrische tram verschrikt werd op het oogenblik dat de auto van eischer naderde; dat het gespan van verweerder naar links afweek en tegen de auto van eischer botste en schade eraan veroorzaakte;

I. Nopens de aansprakelijkheid :

Aangezien verweerder beweert dat het hier een geval van overmacht gold, daar hij niet kon voorzien dat zijn paard zou verschrikken;

Aangezien artikel 1385 van het Burgerlijk Wetboek den eigenaar van een paard als verantwoordelijk aanstelt voor de schade die door gezegd dier is veroorzaakt; dat de eigenaar aan deze verantwoordelijkheid kan ontsnappen, indien hij een geval van overmacht kan bewijzen (René Savatier, *Traité de la Responsabilité civile en droit français*, tome I, n° 415; *Novelles, Code de la route*, n° 3052); dat, om een geval van overmacht uit te maken, het beweerde feit onvoorzienbaar dient te zijn (Savatier, op. cit. n° 387);

Dat het kruisen van een tram of van een auto geen onvoorzienbaar feit is, doch integendeel, een normaal feit, dat de verschrikking van het paard als gevolg kan hebben (Mazeaud, *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*, tome II, n° 1606; *Req. 29 November 1932, Gaz. Pal. 1933, I, 244*); dat de verschrikking van het paard, in de omstandigheden der zaak, geen geval van overmacht uitmaakt;

Aangezien hieruit volgt dat verweerder verantwoordelijk voor het ongeval is, en, dientengevolge, de eruitspruitende schade moet herstellen.

II. Nopens het bedrag der schade :

Aangezien de eisch ertoe strekt verweerder te hooren veroordeelen om aan eischer een som van 6.972,25 fr. te betalen, bedrag der beweerde schade;

Dat, in bovengemeld bedrag, de schade aan een band van eischer en de onbruikbaarheid van de auto inbegrepen zijn, welke respectievelijk 5.850,— fr. en 400,— fr. beraamd zijn;

Dat verweerder slechts een bedrag van 722,25 fr. (675,— fr. + 47,25 fr.) als schade erkent;

Aangezien het proces-verbaal van schatting de schade op 675,— fr. beraamt (onverminderd twee dagen voor onbruikbaarheid van de auto); doch de schade aan den band voorbehoudt, daar verweerder verklaard had dat hij den band niet had beschadigd;

Aangezien uit de debatten blijkt dat eischer, op het oogenblik van het ongeval, niet vastgesteld heeft dat de band beschadigd was, dat hij dezen band heeft laten herstellen en daarna heeft gebruikt, vooraleer hij de beschadiging aan verweerder of aan de deskundigen heeft laten kennen; dat hij zodoende, het onmogelijk maakte te bepalen of

de beschuldiging, al dan niet, aan de kwestieuze botsing te wijten was;

Dat eischer noch bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat de band door de botsing werd beschadigd;

Aangezien verweerder niet verklaart om welke redenen hij de som van 400,— fr. voor onbruikbaarheid betwist, dat dit bedrag op het proces-verbaal van schatting vermeld is; dat het bedrag van 400,— fr. billijk schijnt;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle andere besluiten verwerpende, zegt dat de eisch gegrond is voor zoover hij tot de schadevergoeding strekt die in het gedingleidend exploit wordt vereischt, met uitsluiting van het bedrag der schade van den band;

Veroordeelt diensgevolge verweerder om aan eischer een som van 1.122,25 fr. te betalen, ten titel van schadevergoeding (675 + 47,25 + 400);

Zegt dat de eisch niet gegrond is voor het overige; wijst eischer ervan af; veroordeelt verweerder tot de gerechtelijke intresten en tot de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

2^e Kamer. — 10 Juli 1946.

Alleenzetelende rechter: M. L. Elewaut.

Referendaris: M. L. Thuysbaert.

Pleiters: Mrs Ch. Mahieu (Brussel) en P. M. Orban.

I. DIENSTCONTRACT. — OORLOG. — BEDIENDE VAN FRANSCHEN NATIONALITEIT EN ISRAËLIET. — TIJDELIJK UITGEWEKEN. — GEEN CONTRACTBREUK.

II. DIENSTCONTRACT. — HANDELSVERTEGENWOORDIGER. — OPZEGTERMIJN. — COMMISSIE-LOON IN HET LAATSTE DIENSTJAAR MEER DAN 300.000 FRANK. — TWINTIG JAAR DIENST. — OPZEG VAN ACHTTIEN MAANDEN VEREISCHT.

I. *De bediende van Fransche nationaliteit en Israëliet die, in de eerste dagen van den oorlog, beducht voor de gevaren waaraan de Israëlieten, in 't algemeen, en de Israëlieten van vreemde nationaliteit, in 't bijzonder, stonden blootgesteld vanwege den overweldiger, tijdelijk is uitgeweken naar het buitenland, pleegde geen contractbreuk.*

II. *De termijn van opzeg, in acht te nemen door een werkgever tegenover een bediende die meer dan 24.000 frank wedde geniet, wordt bepaald door de belangrijkheid van de bediening, het aantal jaren dienst, het verworven loon en de moeite die de bediende zal ondervinden om een gelijkwaardige of ook maar nabijkomende betrekking te vinden.*

Levy t./N. V. Verbreyt Gebroeders & Co

Gezien het exploit van rechtsingang van 7 Juni 1945 betekend door het ambt van deurwaarder Aimé Van Puyvelde te St. Niklaas;

Aangezien de eisch er toe strekt: « Voor recht te hooren zeggen dat gedaagde eenzijdig en ontijdig een einde gesteld heeft aan de dienstverbintenis van den aanlegger; dienvolgens, gedaagde zich te zien en te hooren veroordeelen om aan den aanlegger, ten titel van schadevergoeding, onder voorbehoud van

vermeerdering in den loop van het geding, de som van 984.000 frank te betalen; zich, bovendien, te hooren veroordeelen in de gerechtelijke rente en de kosten van het geding; het tusschen te komen vonnis uitvoerbaar te hooren verklaren niettegenstaande alle verhaal en zonder borg; onder uitdrukkelijk voorbehoud van alle rechten, en zonder eenige na-deelige bekentenissen »;

Aangezien het vaststaat en, ten andere, niet wordt betwist, dat de aanlegger; ruim 20 jaar, als handelsvertegenwoordiger, in dienst geweest is van verweerster;

dat, in Mei 1940, bij den inval der Duitschers in België, de aanlegger, die van Fransche nationaliteit en Israëliet is, beducht voor de gevaren waaraan de Israëlieten, in 't algemeen, en de Israëlieten van vreemde nationaliteit, in 't bijzonder, stonden blootgesteld vanwege den overweldiger, de wijk genomen heeft eerst naar Frankrijk en, later, naar Zwitserland;

Aangezien niet ernstig kan beweerd worden dat de aanlegger, zodoende, het dienstcontract verbroken heeft; dat, veeleer, dient aangenomen dat hij gehandeld heeft onder den druk van zedelijken dwang;

Aangezien de verweerster zelf die meening is toegedaan; dat ze, immers, op 10 Juni 1940, een bericht stuurde naar de woonplaats, te Brussel, van aanlegger die, evenwel, pas veel later hiervan kennis kreeg, om te zeggen dat de Firma ongedeerd was en van aanlegger te vernemen of hij, van zijn kant, in staat was — « était à même » — zijn bezoeken aan de clientele te hervatten; hetgeen afdoende bewijst dat de verweerster het dienstcontract niet als verbroken beschouwde, maar enkel als zijnde tijdelijk geschorst;

Aangezien de verweerster, zonder het antwoord van aanlegger af te wachten, zonder ook maar één enkele grief tegen aanlegger aan te voeren, zich uitsluitend beroepend op de overeenkomst van 9 April 1937, en, meer bepaaldelijk, op het recht aan beide partijen toegekend om, ten allen tijde, een einde te stellen aan het dienstverband, mits inachtneming van de wettelijke voorschriften en de ter zake geldende gebruiken, in dato 3 Augustus 1940, den aanlegger zijn opzeg betekende in dezer voege: « ... Nous tenons à vous signifier ... votre congé pour la date du 15 février 1941. A partir de cette date, nous ne vous considérerons plus comme représentant de notre firme »;

Aangezien de eenige kwestie welke, derhalve, dient opgelost deze is te weten of de verweerster, in voldoende mate, rekening heeft gehouden met de beginselen en gebruiken geldend in zake dienstverhuring; m.a.w. of, in de gegeven omstandigheden, een opzeggingstermijn van 6 maanden volstond en, zooniet, in hoeverre de eisch van aanlegger gegrond is, waar deze beweert recht te hebben op een opzeg van 3 jaar of de daarmee gelijkstaande vergoeding;

Aangezien, zooals reeds gezegd, de aanlegger meer dan 20 jaar in dienst geweest is van verweerster;

dat het hooge cijfer dat aan den eischer aan commissie werd uitbetaald en dat, naar hij beweert, zonder door de verweerster te worden tegengespro-

ken, voor de 12 maanden die den datum van 10 Mei 1940 voorafgingen, 328.000 fr. bedroeg, bewijst dat aanlegger zijn bediening met toewijding en goeden uitslag heeft waargenomen;

dat, rekening houdende met deze omstandigheden en met de moeite die de aanlegger zal ondervinden om een gelijkwaardige of ook maar nabijkomende betrekking te vinden, een opzeg van achttien maanden of de daarmee gelijkstaande vergoeding als rechtmatig en billijk voorkomt (R.v.K. Luik, 25 Mei 1929, J. Liège, bl. 236; R.v.K. Antwerpen, 15 Jan. 1934, R.W. 1933-34, kol. 414; R.v.K. Gent, 12 Nov. 1936, R.W. 1936-37, Kol. 1640; R.v.K. Luik, 29 Jan. 1946, J.d.T. 1946, bl. 159);

Om deze redenen:

De Rechtbank, gelet op de art. 2, 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, alle niet uitdrukkelijk toegewezen conclusies als ongegrond ontzeggende, zegt voor recht dat verweerster het tusschen partijen bestaande dienstcontract wederrechtelijk heeft verbroken, in dien zin dat ze den aanlegger een opzeg heeft gegeven van minder dan 18 maanden; en, alvorens het bedrag der schadevergoeding te bepalen, benoemt als deskundige den heer R. Waterloos, accountant te Gent, Reizenbergstraat, 44, met als opdracht het bedrag vast te stellen van de door aanlegger verworven vergoeding in dienst van verweerster gedurende het jaar dat 10 Mei 1940 voorafging en een advies uit te brengen over de belangrijkheid van aanlegger's bezoldiging gedurende de drie voorafgaande jaren; zegt dat partijen gehouden zijn, op vordering van den deskundige, hem alle bescheiden, comptabiliteitsboeken, briefwisseling en contracten te onderwerpen waarvan de mededeeling zal noodig zijn voor het vervullen van zijn opdracht; gelast den deskundige een gemotiveerd verslag van zijn bevindingen op te stellen, hetzelve onder eede te bevestigen overeenkomstig de wet en ter griffie neer te leggen; waarna, door partijen zal worden gepleit en de Rechtbank gevonnist als naar rechten; veroordeelt de verweerster nu reeds om aan den aanlegger, ten provisioneelen titel, de som te betalen van honderd duizend frank (100.000), vermeerderd met de gerechtelijke intresten; verwijst de verweerster in de tot nog toe gemaakte kosten, de overige voorbehouden blijvende;

Verklaart het onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk verhaal en zonder borgstelling.

KRIJGSRAAD TE ANTWERPEN

1e Kamer C. — 24 April 1946.

Voorzitter: M. Huyghebaert.

Op. Min.: M. Diercxsens.

Pleiters: Mrs Donnet, Hayoit de Termicourt, De Schep- per, De Baeck, Dinet, Lhonneux en Wittemans.

HULP AAN DEN VIJAND. — VERVOER VAN JOODSCHE BURGERS EN ANDERE AANGEHOUDEN PERSONEN. — VERVOER VAN INBOEDELSEN. — ART. 115 EN 117bis S. W. B..

Het vervoer voor den vijand van aangehouden burgers valt onder toepassing van art. 115 S.W.B. als

zijnde medeplichtigheid aan hulpverschaffing in mannen voor zoover het verplichte te werkgestelden betreft en het valt onder toepassing van art. 118bis wat aangaat de door den vijand vervolgte Joden.

Het vervoer der inboedels van deze personen valt onder toepassing van art. 115, daar door deze bedrijvigheid producten voor den vijand verzameld worden. Door het verschaffen van producten aan den vijand wordt niet alleen verstaan het verkoopen van producten aan den vijand, doch wel aan den vijand producten bezorgen waar hij ze noodig heeft.

Een bevel van den bezetter of zelfs een opeischung kunnen niet als een volstreekte grond van rechtvaardiging beschouwd worden; zulks is namelijk niet het geval waar de bevelen van den bezetter klaarblijkelijk in strijd zijn met de bepalingen der Conventie van Den Haag en met de elementaire gevoelens van menschenlijke waardigheid.

Krijgsauditeur t/ Arthur Pierre.

Overwegende dat Arthur Pierre aannemer van verhuizingen en meubelbewaringen is te Antwerpen;

Overwegende dat hij gedurende de jaren 1940 tot en met 1944 volgens de gegevens van het deskundig verslag een totaal zakencijfer gehad heeft van: 16.254.938,75 fr. waarvan 14.178.708,18 frank voor diverse vervoeren en 2.076.230,07 fr. voor meubelbewaring;

Dat het cijfer « diverse vervoeren » kan onderverdeeld worden in:

- 1) normaal gewoon vervoer en verhuizingen: 9.056.843,31 frank;
- 2) vervoer van jodenmobilair en voor den vijand (Herman Cleff-Kühne & Nagel-Reichsministerium für die besetzten Ostgebiete) 4.585.239,87 frank;
- 3) burgerlijk vervoer in opdracht en met vervoerorder van Vervoerbureau: 284.549,35 frank;
- 4) vervoer van mensen, meubelen, bagage, materiaal, en diverse met vervoer van Vervoercentrale: vervoer van Feldkommandantur voor rekening van Deutsche Dienststellen en het Kriegslazaret 252.076,15 frank.

Dat uit het verslag ook blijkt dat betichte in zekere gevallen rechtstreeks opgeëischt geweest is door den Feldkommandant zonder tusschenkomst van het Vervoerbureau;

Dat de deskundige ter zitting verklaarde dat deze gevallen nogal uitzonderlijk geweest zijn, maar niet verklaarde in welke der hierboven vermelde cijfers deze vervoeren begrepen waren;

Dat de deskundige ter zitting ook toegegeven heeft dat in het cijfer normaal vervoer en verhuizingen vermoedelijk nog zekere vervoeren zonder den vijand begrepen zijn, wanneer deze vervoeren geboekt staan onder den naam van vijandelijke Verwalters;

Dat uit de gegevens van het verslag ook blijkt dat in de jaren 1937-1938-1939 het zakencijfer der vervoeren gemiddeld 1.250.000 fr. per jaar bedroeg en het zakencijfer garde-meubles gemiddeld frank 125.000 per jaar;

Overwegende dat uit deze cijfers de vaststelling zich opdringt dat onder de bezetting het normaal

gewoon bedrijf der betichte geen vertraging gekend heeft en integendeel zeer actief geweest is, daar het gemiddeld zakencijfer van 1.250.000 fr. per jaar, tot een gemiddeld van 1.800.000 fr. per jaar klom en dit zonder het vervoer voor den vijand of voor het Vervoerbureau bij te rekenen;

Overwegende dat het openbaar Ministerie ten laste van betichte twee feiten weerhoudt;

- 1) vervoer van personen door den vijand van hun vrijheid beroofd (Joden, werkonwilligen, politieke gevangenen);
- 2) het opladen en vervoer voor den vijand vanaf 12 October 1942 tot 4 September 1944 van duizenden inboedels van Joden van aan de woonst tot de verzamelplaatsen, en van de verzamelplaats tot aan het schip;

Overwegende dat A. Pierre daarop als verdediging inroept dat hij in de twee gevallen opgeëischt is geweest en dat de twee feiten onder geen enkele strafbepaling vallen;

Wat het vervoer voor den vijand van aangehouden medeburgers betreft :

Overwegende dat dit feit tegelijk valt onder artikel 115 als medeplichtigheid in de hulpverschaffing in mannen, minstens, voor wat het vervoer van de opgeleide verplichte tewerkgestelden aangaat en onder artikel 118bis : wetens 's vijands politiek of oogmerken te hebben gediend;

Overwegende dat het bewezen is dat A. Pierre voor vervoeren telkens vervoerorders kreeg van het Vervoerbureau in opdracht van de Feldkommandantur;

Overwegende dat het bevel van den bezetter of opeisching geen absolute verrechtvaardiging is; dat op ieder geval toepassing dient gedaan te worden van art. 71 van het SWB.;

Dat ter zake de bevelen van den bezetter klaarblijkelijk in strijd waren met de Conventie van Den Haag en met de elementaire gevoelens van menselijke waardigheid; dat betichte de verplichting had al te doen wat mogelijk was zich tegen deze bevelen te verzetten en om het lot der slachtoffers te verzachten; dat hij de mogelijkheid had minstens protest aan te tekenen; dat hij niets gedaan heeft;

Dat hij nochtans op de hoogte was van hetgeen gebeurde (zie zijn onwaardig schrijven van 24-9-1942, stuk 3);

Dat onder deze omstandigheden de Krijgsraad niet kan aannemen dat Pierre vrij te pleiten is van alle schuld en slechts zeer verzachtende omstandigheden kan in aanmerking nemen, spruitende uit het voorleggen van de vervoerbevelen, uit het feit dat zij overgemaakt werden door een officieel Belgisch organisme en uit het feit dat Pierre in dit geval niet gehandeld heeft uit winstbejag noch met kwaad opzet;

Wat het wegnemen en het vervoeren der inboedels betreft :

Overwegende dat het voortgebrachte stuk geen bewijs van eene opeisching is;

Dat het slechts een stuk is dat aan Pierre ter hand gesteld werd om hem de uitvoering van dat aangenomen werk te vergemakkelijken, om hem een bewijs zijner opdracht te geven;

Maar dat dit stuk niet bewijst dat hij gedwongen

werd de opdracht te aanvaarden en uit te voeren;

Dat uit het stuk blijkt dat het moest dienen om vertoond te worden op het Arbeidsambt. Dat Pierre er onmiddellijk foto's van heeft laten maken; dat het ook gebruikt werd om rijvergunningen te bekomen van het Vervoerbureau en waarschijnlijk voorgebracht werd in de zeldzame gevallen waar er nog eigenaars van inboedels ter plaatse waren en uitleg vroegen;

Overwegende dat het nogmaals ging over klaarblijkelijke overtreding van de Conventie van den Haag en wel van de bepaling waardoor private eigendom gewaarborgd is; dat er ten andere geen enkele Verordning bestond waardoor de goederen der Belgische Joden verbeurd verklaard werden, maar enkel beperkingen aan de uitoefening van het eigendomsrecht bestonden; dat Rosenberg te Neurenberg bekend heeft dat de inboedels der Joden eenvoudig weg geplunderd werden;

Dat de verplichting zich tegen het toevertrouwde werk te verzetten des te strenger was;

Overwegende dat het document van 15 October 1942 is en dat Pierre het werk reeds aangevangen had op 12 October zooals blijkt uit zijn eerste factuur;

Overwegende dat het ging over een werk van langen duur en dat uit niets blijkt dat Pierre iets gedaan heeft gedurende de twee volle jaren dat het werk geduurd heeft om de uitvoering ervan te remmen; dat integendeel bewezen is dat hij drie autovoertuigen aangekocht heeft en drie rijvergunningen bekomen heeft om het werk uit te voeren en daarbij nog regelmatig tractors in huur nam;

Overwegende dat het zonderling is dat, Pierre, die een behendig zakenman is, nergens te rade gaat alvorens een zoo belangrijk werk aan te vangen, en geen advies of raadplegingen van gezaghebbende burgers of van wie ook voorbrengt;

Overwegende dat al de omstandigheden der zaak aantoonen dat er geen werkelijke opeisching geweest is;

Dat immers : 1) opeisching van een bepaalden wagen voor een bepaald vervoer normaal is, maar dat opeisching van gansch eene handelsinrichting voor een zeer uitgebreide taak abnormaal is daar er in dit geval teveel afhangt van den goeden wil van de opgeëischte;

2) Herman Cleff zich eerst gewend heeft tot het Vervoerbureau en daarna tot Jambers; dat dezen weigerden het werk aan te nemen en deze weigering geen opeisching uitlokte;

3) Aan getuige Van Broeckhoven ter Feldkommandantur verklaard werd dat het een private zaak was en de Kommandantur tot geen opeisching zou overgaan; dat deze getuige ook verklaard heeft dat alle opeischingen langs de Feldkommandantur moesten passeeren en het dus uitgesloten is dat het Reichsministerium zou opgeëischt hebben rechtstreeks en zonder tusschenkomst van de bevoegde territoriale militaire overheid;

4) de betalingen werden gedaan door Herman Cleff met gelden der Firma Kühne & Nagel en niet door de Wehrmacht; A. Pierre werd betaald volgens een gunstig tarief; er was een terugbetaling of commissie van 10 % voorzien ten voordeele van

Cleff of de Firma Kühne & Nagel en die niet op de factuur vermeld was;

5) De facturen zijn gemaakt op naam van Herman Cleff; de getuigen verklaren dat zij den indruk hadden dat het een louter commercieele zaak was;

6) Op de facturen worden door Pierre takszegels geplakt; dat dit wel het bewijs is dat zoowel Pierre als Cleff beschouwden dat Pierre werkte voor een private firma en niet voor het Duitsche leger of Duitsche diensten; dat inderdaad volgens de Verordning van 9-12-1940 kap. 1 de leveringen en prestaties voor het vijandelijke leger en officieele diensten vrij waren van de zegeltaks van 4,5 %;

Dat niet kan aangenomen worden dat opeischingen gedaan worden door private vijandelijke firma's;

Overwegende dat A. Pierre gehandeld heeft uit winstbejag zooals blijkt uit het toegepaste tarief en uit het betalen van 10 % commissie; dat de vergelding van zijne bedrijvigheid belooft frank 4.585.239,87;

In rechte :

Overwegende dat op de gedragingen van A. Pierre verscheidene strafbepalingen tegelijk toepasselijk zijn, en er ideële samenloop is in den zin van artikel 65 van het SWB.;

Overwegende dat het feit valt onder artikel 115 SWB.; dat inderdaad betichte zijn bedrijvigheid ten dienste van de vijanden gesteld heeft ten einde voor hun rekening producten te verzamelen (art. 115 par. 2; 4°);

Dat het wel de rol van betichte geweest is inboedels, die verspreid waren op duizenden plaatsen, voor rekening van den vijand bijeen te brengen en te verzamelen op één of twee bepaalde verzamelplaatsen;

Dat uit het rapport aan den Regent blijkt, dat « in de vierde categorie moeten worden begrepen de aannemers van vervoer » en dat in deze laatste categorie bedoeld worden de « leveringen van om 't even welken aard »;

Dat door de wet niet vereischt wordt dat de vervoerde, de verzamelde producten op het oogenblik van het vervoer aan den vijand nog niet toebehooren; dat hetgeen de wet beteugelt, is « het hulp verschaffen aan den vijand in soldaten, mannen, geld, levensmiddelen, wapens en munitie », « het verschaffen van producten »; dat de woorden « hulp verschaffen » — « producten verschaffen », niet noodzakelijk willen zeggen « producten verkoopen », maar wel aan den vijand producten « bezorgen » daar waar hij ze nodig heeft en ze voor hem nut opleveren; dat producten vervoeren wel een hulpverschaffing is; dat voor een leger niet enkel van belang is producten aan te koopen, maar ook over deze producten te beschikken op de gewenschte plaats; dat de vervoerder producten « verschaft » (zie Dautricourt : La trahison, nr 305, 4°);

Overwegende, dat de hulp door Pierre verschaft, zeer belangrijk was, gelet op den omvang van het werk en op den dringenden nood van den vijand;

Artikel 118bis van het Strafwetboek :

Overwegende, dat Pierre ook door het aangenomen en uitgevoerde werk « wetens 's vijands politiek of oogmerken diende »; dat het klaarblijkelijk de vijandelijke politiek was de Joden overal te ver-

volgen en in België rassenstrijd en ongelijkheid onder de burgers door te voeren;

Overwegende, dat Pierre ook vrijwillig zijn medewerking verleend heeft aan de uitvoering van de onregelmatige maatregelen van den vijand, waardoor het privaateigendom aangetast werd (Besluit-wet van 10 Januari 1941, artt. 2 en 4);

Overwegende, dat de feiten ten laste van A. Pierre dus bewezen zijn;

Dat er verzachtende omstandigheden bestaan voortspruitende uit zijn goed verleden, uit zijn hoogen ouderdom, en uit de afwezigheid van Duitschgezindheid, betichte gehandeld hebbend uit zwakheid voor het eerste feit en uit winstbejag voor het tweede feit, maar niet uit Duitschgezindheid..

Ten aanzien van de eischen der burgerlijke partijen :

I. De Belgische Staat :

Overwegende, dat de schade door den Belgischen Staat geleden, moeilijk te schatten is en ex aequo et bono mag vastgesteld worden op : 250.000,— fr.;

II. Overwegende, dat de schade geleden door de echtgenooten Samunel Gangel Grietje Engelsman, tengevolge van de berooving van hun mobilair, mag vastgesteld worden op : 140.000,— fr.;

III. Overwegende, dat de schade geleden door Wwe Van der Meuzen mag vastgesteld worden op : 200.000,— fr.;

IV. Overwegende, dat de schade geleden door Fanny Fischer mag geschat worden op 178.300,— fr.;

V. Overwegende, dat de schade geleden door Joanna Van Borkum Wwe Kijzer, mag geschat worden op : 100.000,— fr.;

Overwegende, dat deze schaden hoofdzakelijk te wijten zijn aan de beslissing van den vijand zich tegen alle recht de goederen toe te eigenen; dat de schaden toch ook het gevolg zijn van de fout van betichte, van de schuldige medewerking door hem verleend aan de uitvoering van de plannen en beslissingen van den vijand; dat men mag beweren dat de vervoerder, die vrijwillig en met kennis van zaken gehandeld heeft in de maat waar Pierre het gedaan heeft, medeplichtig is aan de wederrechtelijke ontvreemding der inboedels door den vijand, en dus mede verantwoordelijk voor de schade.

Om deze beweegredenen :

De Krijgsraad, rechtdoende op tegenspraak, verklaart betichte voornoemd plichtig en veroordeelt hem tot vijf jaar opsluiting; stelt vast dat de veroordeelde van rechtswege en levenslang ontzet is van de rechten... (enz.)

BIBLIOGRAPHIE

R.A.V. van HAERSOLTE. — De Staat als Zuivere Vorm des Menschen. — Zwolle 1946.

Wanneer wij, na ruim zes jaren onderbreking, verheugd over het herrijzen van het Rechtskundig Weekblad, terstond onze taak van aankondiger van juridisch-wijsgeerige geschriften hervatten, zullen wij in de eerste plaats de aandacht van de Vlaamsche juristen vestigen op dit zeer omvangrijke (584 blz.) en interessante proefschrift voor den doctorstitel, die de schrijver

op de meest eervolle wijze aan de Leidsche Universiteit verwierf.

Het is een verre van gemakkelijke taak in kort bestek uiteen te zetten, in welke opzichten dit boek van belang is. Het is geschreven gedurende den tijd van de bezetting, toen de universiteiten gesloten waren en aanraking met hoogleraren moeilijk te vinden was, terwijl de studenten een hoogst onzeker en onrustig leven leden. De student was bij zijn studie en bij zijn werk, jaren lang overwegend op zichzelf aangewezen. Dit laatste moest wel een grootere zelfstandigheid vertoonen en den invloed van dit abnormale leven ondergaan. Maar behalve veel tijd om te lezen — en wat heeft de heer van Haersolte daar een enorm en veelzijdig gebruik van gemaakt — had de schrijver persoonlijk het geluk reeds een grondslag te bezitten in het wijsgeerig denken in Hegel's trant, zooals dit eerst door Bolland en later door Hessing onderwezen was. Hij noemt zich dan ook een Hegeliaan, en het Genootschap der Hegelianen, met zijn bijzondere wijze van denken en schrijven, zal hem ongetwijfeld voor de versterking van zijn geleerden als een nieuwe aanwinst beschouwen.

Het valt niet te ontkennen, dat de wijsgeerige behandeling in Hegel's voetsporen in dit boek eenige opmerkelijke veranderingen heeft ondergaan. Allereerst is de, sedert Bolland en Hessing, helaas traditioneel geworden onhebbelijkheid en onopgevoedheid, zoodra het oordeelen over « tegenstanders » betreft, geheel verdwenen. Er zijn rust en beschaving gekomen en een mooden stijl, die weldadig aandoen. Belangrijker en interessanter is, dat de schrijver niet uitsluitend denker uit de school van Hegel is, maar ook protestantsch-christelijk geloovig. Dit doet iederen outsider op het eerste vernemen heel zonderling aan. Maar hetgeen Hegel onmogelijk achtte, behoeft een Hegeliaan niet te beletten. Want de historische Hegel interesseert hem meestal in het geheel niet. Niet zijn denken, maar zijn denkwijze heeft hij overgenomen.

Het is heel interessant hoe de heer van Haersolte die denkwijze, d.w.z. zijn geestelijke basis in den chaos der afgelopen jaren, waarschijnlijk onbewust, aan den geest des tijds heeft aangepast en daarna als bewuste schepping in dit groote boek heeft neergelegd. Want nergens geeft hij zich daarvan wijsgeerig rekenschap. Hij denkt zonder eenigen historischen achtergrond, hoe gering ook, over het heden, op de manier van het heden. Weinig knoopt hij bij het stellen, of het oplossen, van een probleem aan bij een vroegeren wijsgeerige of juridische opvatting, die hij daarna wijzigd of weerlegt. Andere wijsgeerige gedachten worden door hem niet verdiept en ontwikkeld. Hij stelt er hoogstens een apodictisch gesteld oordeel tegenover, waarbij helaas de betrokkenen geen recht gedaan kan worden. Want de dogmatische uitgangspunten van Hegel's leer zijn voor hem vaste, algemeen juiste waarheden. Door gemis aan objectief-wetenschappelijk onderricht in de wijsbegeerte, leerde hij niet andere standpunten kennen en begrijpen. Hij is sectarisch opgevoed.

De opvatting, dat de Hegeliaansche rede op alles betrekking heeft, dus van panlogistischen aard is, brengt immers mede, dat alles opgevat wordt, niet vanuit ieders eigen standpunt, maar van dat van Hegel. Scheeve beoordeeling moet het gevolg zijn. Maar het leven en denken der menschen is integendeel vol van onredelijke bestanddeelen en alwie zich daarin verdiept, hen wetenschappelijk schildert, zooals zij zijn, verkrijgt van den Hegeliaan het verwijt, dat hij aan de hoogere redelijke begrippen van staat maatschappij nog niet toe is. Hem wordt, zooals natuurlijk hier Duguit, geheel ten onrechte, gebrek aan wijsgeerig inzicht verweten. De transcendentale idealist, voor

wien de abstracte gedachtenwereld alleen de werkelijkheid uitmaakt en die daarin naar de meest mogelijke zuiverheid van begrippen en ideeën streeft, zal nooit kunnen begrijpen, wat het positivisme, dat er historisch op gevolgd is, aan wetenschappelijke zekerheid en vastheid heeft tot stand gebracht. Daar geen geest meer die alleen op zich zelf steunt en die daardoor iederen toetssteen en grondslag mist, maar een denken, dat zich in volkomen harmonie bevindt met het natuurlijke, het voelen en het zintuigelijk waarnemen. De Hegeliaansche wijsbegeerte is als bezinning ongeschikt voor welke toegepaste wetenschap ook. Haar alom gekende redelijkheid is voor het leven slechts een waan, die van dit leven en van het denken van anderen in dat leven, geestelijk afsluit. Het is dit idealisme geweest, in Kant en Hegel, met zijn « wij weten het en wij kunnen het », dat, tot overwegend eigendom van het Duitsche volk geworden, dit volk tot een ramp voor de menschheid heeft gemaakt. Als de schrijver niet alleen had gestaan en bij een meer systematisch wetenschappelijk academisch gevormd denker in de leer had kunnen en willen gaan, zou hem niet slechts het formeel geredeneer, maar ook de historischen achtergrond van het denken van Hegel, zijn beteekenis en waarde in de ontwikkeling van onze beschaving zijn duidelijk geworden. Hessings laatste woorden bij zijn intrede mogen tegen de studenten zijn geweest; « aan mijn zal het nie leggen » (sic), aan het talent van dezen schrijver ligt nog veel minder.

Maar wat behandelt de schrijver nu eigenlijk in dit dikke boek, zal men mij vragen. Ja lezers, dit is nog het allerzonderlingste van het geval. Want dit laat zich onmogelijk zeggen. Het boek kenmerkt zich door gemis aan structuur, door het vormenlooze. Want de gedachtenontwikkeling van den schrijver, die over alles kan filosofeeren, hoe alledaagsch en goedkoop ook, springt van den hak op den tak, is als een omgevallen boekenkast. Men probeere maar eens een hoofdstuk te experieeren! Het loopt over van alles en niets. Dit geval staat helaas niet op zich zelf. Het is de geest bij de jongeren in de afgelopen jaren in Nederland tijdens de bezetting. Want de meeste ontwerpen voor proefschriften, die mij werden voorgelegd, leden aan dit fatale euvel. Het is als de vormenloosheid van Picasso's laatste tentoonstelling, si parva licet componere magnis, om met Vergilius te spreken. Geen groote denker zonder een structuur, terwijl hier de gedachtengang zich voortdurend verliest in kronkelende details, die niet door één bepaald doel beheerscht worden. Er is geen opzet in het begin (exordium), geen samenvatting aan het slot (peroratie)). De grondregels der rhetorica worden den schrijver dus voor het vervolg warm aanbevolen. Aanvankelijk denkt men, dat dit gebrek alleen het begin aankleeft, zoodat men later teleurgesteld wordt. Uit de inhoudsopgave leert men, dat de gemeenschapsleer behandeld wordt, eerst de wijsgeerige vooronderstellingen, dan de algemeene leer en ten slotte die der bijzondere gemeenschappen.

De opzet tot de algemeene gemeenschapsleer doet denken aan de wijze waarop Grotius en Hobbes in de 17^e eeuw te werk gingen, de logische abstracte constructie van een eenheid met den enkeling tot uitgangspunt. Maar bij hun thans natuurlijk geheel vooral methodisch verouderd werk, haalt het natuurlijk in het geheel niet. Bovendien worden daarbij godsdienst en rede dooreen gemengd. Blijkbaar begrijpt de schrijver niet, dat hij door zulks te doen, de wetenschap van het recht eeuwen achteruit plaats. De objectieve culturele waarde van het positieve recht kent hij niet. Iedere historische achtergrond is verdwenen, terwijl de rechtswetenschap bij hem in het

transcendentale denken is opgegaan. In de plaats daarvan apodictische verklaringen, geen bezinnend overleg over anderen.

Het is ondoenlijk op de details in te gaan, waarbij problemen worden besproken, als in hoe verre Robinson en zijn papegaai een gemeenschap hebben gevormd en welke redelijke beteekenis aan den sprookjeskoning valt toe te kennen. Een in maatschappelijk opzicht onverantwoordelijk redemeester mag zulke vragen wijsgeerig stellen; hij kent te weinig wetenschap om zijn redeneeringen met vraagstukken te vullen, die cultureel en maatschappelijk van beteekenis zijn. Dat hebben alle groote denkers en ook de kleinere steeds gedaan en tevens in heldere indrukwekkende scherp omlijnde gedachtenconstructies. Het is dus heel jammer dat van Haersolte Hessing heeft nagevolgd en zelfs overdreven, door aan de Hegeliaansche betoogtrant zulk een groote draagwijdte en zulk een beteekenis toe te kennen, dat zij het meest triviale en alledaagsche diepzinnig en daardoor wijsgeerig betoog rijk wil maken. Dit doet het gehalte van het boek geweldig dalen. Bij Bolland vergeleken, is niet meer een Aristoteles aan het woord, maar een Macrobius met problemen, als, wat was er eerder de kip of het ei. (Saturnalia VII, 16, scire ex vobis volo ovumque prius extiterit an gallina.)

Wat leert ons ten slotte dit boek. Waarom is zijn verschijnen desondanks belangrijk? Het leert ons enerzijds een talentvol jongere kennen, die er in geslaagd is voor zich zelf te ontdekken, wat voor hem waarheid is, want hij is, gegrepen door de onrust van het leven, er in geslaagd zich zelf te vinden. Helaas steunt dit niet op belangrijke wetenschappelijke systematische vakkennis of op een groote belangrijke geestesstrooming. Objectief beschouwd is de waarde daardoor uiterst gering. Hij mag dus van geluk spreken, dat het werk is aangenomen. Dit zou niet overal het geval zijn geweest, ondanks zijn groote bekwaamheid. Het boek leert ons in de eerste plaats dat bij de rechtsphilosophie, gelijk elders, goed, degelijk onderwijs, zelfs voor de allerbekwaamsten onontbeerlijk is, waarbij naast de logisch constructieve waarde, ook de maatschappelijke beteekenis duidelijk moet worden gemaakt.

Hier heeft de schrijver nu tusschen eigen geest en het maatschappelijk leven een gedachtenschema geplaatst, dat voor hem alles in een eigen, ander, naar hij meent belangrijk, wijsgeerig licht plaatst, maar dat hem dreigt van het leven te vervreemden. Wij hopen dat dit denken voor hem maar moment is, en dat hij zich nog verder en beter zal kunnen ontwikkelen en niet reeds hier verstand zijn, en, gelijk zoo vaak dan het geval is, tegenover het leven uit zelfverdediging, tot hoogmoed zal vervallen. Dan zal hij ook ophouden zich tegelijk aan de massa vast te klampen — ook een bedenkelijk teken des tijds — een houding die hem den Hegeliaan de dwaasheid in de pen heeft gelegd, dat hij «het Leidsch Studentencorps als de beste leerschool voor de wijsbegeerte des rechts» beschouwde. Alles te samen genomen toch een interessant en buitengewoon boek dat ver boven het middelmatige uitsteekt.

Brussel, 19 Augustus 1946. J. J. von SCHMID.

Professor te Brussel.

WETGEVING

BESLUIT van den Regent, betreffende de uitlevering wegens misdrijven, voorzien bij artikel 6 van de wet van 1 October 1833 — 22 Maart 1856, op de uitleveringen, dat aangevuld werd bij de wet van 8 Juli 1946. — 27 Augustus 1946.

KAREL, Prins van België, Regent van het Koninkrijk, Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, heil.

Gelet op de alinea's 3 tot 6 van artikel 6 van de wet van 1 October 1933-22 Maart 1856 op de uitleveringen, zooals dit bij de wet van 8 Juli 1946 werd aangevuld;

Gelet op de wet van 15 Maart 1874 op de uitleveringen;

Op de voordracht van den Minister van Justitie,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel 1. De uitlevering wegens misdaad of wanbedrijf tegen de uitwendige veiligheid van den Staat, voorzien bij artikel 6 van de wet van 1 October 1833-22 Maart 1856 op de uitleveringen, zooals dit bij de wet van 8 Juli 1946 werd aangevuld, valt onder de hierna vermelde schikkingen :

I. De bij alinea 3 van voornoemd artikel 6 voorziene uitlevering wegens een misdaad of een wanbedrijf tegen de uitwendige veiligheid van den Staat, wordt toegestaan in overeenstemming met de bij artikel 3 van de wet van 15 Maart 1874, op de uitleveringen aangeduide procedure, op overlegging van een der erin bedoelde akten en na advies van de Kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep binnen wiens ressort de vreemdeling aangehouden werd.

II. De uitlevering bij wijze van doorgang over het Belgische grondgebied kan nochtans worden toegelaten zonder dat het advies van de Kamer van inbeschuldigingstelling werd ingewonnen, op eenvoudige overlegging, in origineel of in expeditie, van een der in artikel 3 van de wet van 15 Maart 1874, op de uitleveringen vermelde akten.

III. In geval van hoogdringendheid kan de vreemdeling in België voorloopig aangehouden worden op overlegging van een aanhoudingsbevel, afgeleverd door den onderzoeksrechter van de plaats waar de vreemdeling verblijft of waar hij zou aangetroffen worden, en gestaafd met een officieel bericht dat de overheden van het land waar de vreemdeling vervolgd of veroordeeld werd, aan de Belgische overheden hebben overgemaakt.

Nochtans wordt hij, in dat geval, in vrijheid gesteld, indien hij, binnen den termijn van dertig dagen, te rekenen vanaf zijn aanhouding, geen mededeeling ontvangt van een der bescheiden, welke bij artikel 3 van de wet van 15 Maart 1874 worden bedoeld.

Deze termijn kan tot drie maanden worden opgevoerd, indien het land dat de uitlevering vraagt, buiten Europa gelegen is.

Na het bevel tot aanhouding, wordt desvoorkomend gehandeld in overeenstemming met de laatste drie alinea's van artikel 5 van voornoemde wet van 15 Maart 1874.

IV. Wanneer de opgevorderde vreemdeling zich op een Belgisch vaartuig bevindt dat de territoriale wateren verlaten heeft, kan de onderzoeksrechter van het arrondissement waarin de haven van vertrek gelegen is, het bij de eerste alinea van het III van dit artikel voorziene voorloopig aanhoudingsbevel afleveren en, met de toestemming van den Minister van Justitie, de noodige maatregelen treffen, opdat de kapitein, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van een consul, van het bestaan van dit bevel zou verwittigd worden.

Zoodra dit bericht ontvangen is, blijft de opgevorderde persoon aan boord gedetineerd, totdat het vaartuig terugkeert of totdat een ander schip wordt ontmoet, dat hem in dezelfde voorwaarden opneemt, onverminderd de in artikel 78 van de wet van 5 Juni 1928 vermelde bevoegdheid.

Een en ander wordt in het scheepsjournaal opgeteekend.

De bij het III van dit besluit voorziene termijnen, gaan in dit geval in vanaf het oogenblik dat de vreemde deling in een van de gevangnissen van het Rijk opgesloten werd.

V. De uitlevering kan niet plaats hebben indien, sedert het ten laste gelegde feit, de vervolgingen of de veroordeeling, volgens de Belgische wetten, de verjaring van de publieke vordering of van de straf verworven is.

Art. 2. De bij de n^{rs} I tot IV van het vorige artikel voorziene procedure is toepasselijk op de uitlevering van de oorlogsmisdadigers, vervolgd of veroordeeld, krachtens het te Londen, op 8 Augustus 1945, ondertekende internationaal accoord betreffende de vervolging en de bestraffing van de groote oorlogsmisdadigers.

Gegeven te Brussel, den 27ⁿ Augustus 1946.

BALIELEVEN

VLAAMSCHER CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Verslag over de werkzaamheden gedurende het rechterlijk jaar 1945-1946

Op 18 Juli 1945 kwam voor het eerst sedert 1941 de Vlaamsche Conferentie bijeen. Deze vergadering bood aan Mr J. Van Cuyck de gepaste gelegenheid om een ontroerende hulde te brengen aan de talrijke confraters tijdens den oorlog overleden, en meer in het bijzonder aan diegenen die hun leven veil hadden voor het Vaderland. Tevens bracht Mr Van Cuyck verslag uit over de houding der Conferentie in verband met incidenten uitgelokt door den bezetter en nopens de beslissing die in 1941 werd getroffen om elke activiteit stil te leggen, daar deze niet kon worden voortgezet in waardige omstandigheden.

De vergadering bracht eenparig een warme hulde aan de leden van het bestuur die door hun moedige houding steeds de rechten van de werkelijke Conferentie hebben gevrijwaard, haar belangen behartigd, en haar faam hebben hooggehouden.

Vervolgens, werd overgegaan door de vergadering tot de kiezing van het nieuwe bestuur. Met eenparigheid van stemmen werden gekozen:

1. Mr C. Van der Plancken, als Voorzitter.
2. Mr Eug. Mertens,
3. Mr Louis Van Hoeck, als ondervoorzitters.
4. Mr Josse Mertens, als secretaris.
5. Mr Dusoso, als penningmeester.

Als feestredenaar werd bij algemeenschap van stemmen aangeduid Mr Lode Craeybeckx.

Het nieuwe bestuur stond voor een moeilijke taak, nl. de traditie na de oorlogsjaren, opnieuw voort te zetten, contact zoeken met de nieuwe, jonge confraters.

Op 3 November '45, vond de plechtige openingszitting plaats, waarbij de conferentie tevens haar zestig-jarig bestaan vierde. Aangestipt moet worden dat de Vlaamsche Conferentie bij de Balie van Antwerpen de eerste in het Vlaamsche land was, om deze plechtigheid in te richten, na meerdere jaren onderbreking. Tal van personaliteiten, nl. den Heer M. Gregoire, Minister van Justitie, den In Voorzitter en de Procureur-Generaal van het Hof van Beroep, de Voorzitter van het Krijgshof, de Voorzitters en Magistraten van onze burgerlijke en Koophandelsrechtbank en van den Krijgsraad, de Burgemeester van Antwerpen en de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordiging, de Stafhouder der Balie Van Parijs, en tal van afgevaardigden der zusterconferenties, woonden deze plechtige openingszitting bij.

Mr Craeybeckx sprak over «Huizinga, drager en held der Nederlandsche Cultuur». Deze harmonisch uitgebouwde redevoering, mocht grooten bijval oogsten. 's Avonds had het traditioneel banket plaats.

Op 15 December '45 trad als spreker voor de Vlaamsche Conferentie op, Prof. Mr Van Bemmelen, Jr., professor van strafrecht aan de Universiteit te Leiden, die het woord voerde over «De bestrijding van het incivisme en het nieuwe strafrecht in Nederland».

Aldus werd door de Vlaamsche Conferentie het cultureel verkeer met de Noord-Nederlandsche juristen opnieuw aangeknoopt.

Op 16 Januari 1946 trad de Heer Cecil de Sausmarez, Secretaris van de Engelsche Ambassade te Brussel, als conferencier op. Hij sprak over «Groot-Britanje in den oorlog».

Op 16 Februari was het de beurt aan Mr Arthur Rotsaert, met een interessante voordracht over «Het leven van de Schelde».

Buiten deze vergaderingen, gewijd aan onderwerpen van algemeene cultuur, hield de Vlaamsche Conferentie een reeks vergaderingen, meer speciaal op het beroepsleven afgestemd.

Op 20 Februari 1946 besprak de Vlaamsche Conferentie, na een zeer interessante inleiding van Mr Carlos De Boeck, de verhoudingen van de Balie en het Krijgsauditoraat.

Op 28 Februari werd de traditie hernomen van het jaarlijksch stagistensouper.

Het bestuur der Vlaamsche Conferentie nam vervolgens de beslissing den Stagistenprijskamp herin te richten. Te dezer gelegenheid, oordeelde zij dat het gepast was de nagedachtenis van Mr Herman De Jongh te huldigen, en werd aan de goedkeuring van de Conferentie de stichting van een prijs Herman De Jongh voorgelegd, die voortaan de Stagistenprijskamp zou bekronen. Deze beslissing werd met algemeenschap van stemmen bijgetreden en goedgekeurd in de vergadering van 20 Februari 1946.

Een jury werd samengesteld, bestaande uit: Mrs R. Victor, V. Van der Plancken, D. De Baek, W. Koll, Vrederechter G. Van den Bergh, gewezen Ondervoorzitter der Conferentie.

Zes confraters hebben zich voor hierboven vermelden stagistenprijskamp laten inschrijven:

Mr L. Van Hove, met als onderwerp: «Wat is Recht?»
Mr K. Verhaaren, met als onderwerp: «Film en Jeugdmisdaden».

Mr Edw. Ceulemans, met als onderwerp: «Recht en Folklore».

Mr E. de Fleurquin, met als onderwerp: De politieke denkbeelden van J. J. Rousseau».

Mr G. Franck, werd op 't laatste oogenblik verplicht, wegens beroepsbezigheden aan zijn spreekbeurt te verzaken.

De andere confraters kwamen beurtelings aan het woord op de vergaderingen van 2 Mei '46, van 24 Mei '46, 7 Juni 1946.

De prijs werd toegekend aan Mr Edw. Ceulemans.

Een jaarlijksche uitstap naar de prachtige kasteelen van Belœil en Mariemont besloot de activiteit der Conferentie.

CONFERENCE DU JEUNE BARREAU D'ANVERS

Het bestuur voor het rechterlijk jaar 1946-47 van de Conférence du Jeune Barreau d'Anvers werd als volgt samengesteld:

Voorzitter: Mr François M. Vincentelli.

Ondervoorzitter: Mr Norbert Biltris.

Secretaris: Mr Jacques van Doosselaere.

De plechtige openingszitting van de conferentie zal plaats hebben op 19 October aanstaande. De openingsrede zal gehouden worden door Mr André Le Paige.